

# De klokkenroof in Montenaken, 1943-1944

Rombout Nijssen

Dit jaar wordt herdacht dat ons land 75 jaar geleden door Britten en Amerikanen bevrijd werd van de Duitse bezetting: een prima aanleiding om het erfgoed uit de Tweede Wereldoorlog voor het voetlicht te halen.

Niet alleen de mensen in onze provincie ondergingen de gevolgen van de oorlog, ook ons erfgoed werd bedreigd. In de categorie erfgoed waren de kerkklokken de grootste oorlogsslachtoffers. Het brons waaruit zij gegoten waren bleek immers een gegeeide grondstof voor de oorlogsindustrie. In de loop van 1943 kregen de meeste parochies te horen dat er één klok in de toren mocht blijven hangen en dat de overige opgehaald zouden worden.

De pastoor van Montenaken beschreef na de oorlog in de parochiekroniek hoe dat in zijn kerk in zijn werk ging. De kroniek maakt deel uit van het parochiearchief van Montenaken, dat nu in het Rijksarchief te Hasselt wordt bewaard.

Er hingen destijds drie klokken in de kerktoeren: de grootste woog circa 3.400 kilo, de tweede 1.672 kilo en de *kleinste* nog 989 kilo. Dat de bezetters met begeerige ogen richting Montenaken keken, hoeft niet te verwonderen.

Op de nationale feestdag 1943 was het zover: *“Den 21 juli 1943 kwam de rooversbende met een camion: zij waren ongeveer 25 man. Hun aanvoerder kwam mij berichten dat zij de twee zwaarste klokken moesten wegnemen. Ik antwoordde: “Ons verzetten kunnen wij niet. Ik eisch dat gij zoo min mogelijk zoude beschadigen en de koorden hier laten.” Want die mannen, drie waren van Hoeselt, mijn geboortedorp, de aanvoerder was van Tongeren, anderen van Bilzen, Zonhoven enz., die het werk van den vijand verrichtten, stalen en verkochten de koorden.”*

Al snel bleek het niet eenvoudig te zijn om de zware klokken los te maken en ze naar beneden te halen: *“Tien dagen hebben zij gesleuterd om de klokken neer te halen. Wyl de groote klok 1,75 m. doormeter had, moest de deur van den toren worden uitgebroken, de opening breeder gekapt, en een kolom onder het doxaal omgehaald, om doorgang te vinden. Eerst is de dikke klok dagen blijven staan onder den toren, later werd zij met de andere onder in de kerk gebracht.”*

Eens de mensen van Montenaken wisten dat de klokken uit de toren gehaald waren en weggehaald zouden worden, kwamen zij afscheid nemen: *“Dan begint een bedevaart aan onze klokken: zoo iets als een bezoek in het huis waar een doode is, honderden en nogmaals honderden mensen, ik zal zeggen duizenden, zijn onze klokken komen groeten. Parochianen en oud-parochianen, geburen en vreemdelingen uit de gansche streek. Iedereen wilde DE Klok van Montenaken zien.”*

Eind augustus werd de tweede klok opgehaald: *“Op zekeren dag kwamen ze af en namen de tweede klok mee. De dikke konden zij niet laden: zij hadden geen getuig sterk genoeg om te laden en te vervoeren.”* Omdat het vervolgens een tijdlang stil bleef, ging men in Montenaken hopen dat de

Duitsers de grote klok vergeten hadden. Zij werd onder de toren geschoven, de deur werd teruggeplaatst en gaten in de muur werden dichtgemetseld.

Onverwacht werd op 20 januari ook de kleinste klok uit de toren gehaald. In plaats van de klok van ruim 980 kilo werd een klokje van 300 kilo, dat in Neerpelt ontvreemd was, in de toren gehangen. In de weken daarna werd beslist dat ook de grote klok mee moest. Omdat zij te zwaar was, werd beslist haar ter plekke in stukken te slaan. De voorhamers van de klokkenrovers haalden echter niets uit. Uiteindelijk werd er een hydraulische pers aangesleept, waarmee men de klok deed barsten: *“Gedurende een gansche week hoorde ik de slagen van den hamer als of zij op een gebroken wagenband vielen. Iederen avond namen de schelmen de stukken brons mee.”* Het zou nog jaren duren voor er in Montenaken weer *deftig* klokgelui te horen was.

Wie wil weten hoe de kerk na de oorlog aan nieuwe klokken kwam, is welkom in de leeszaal van het Rijksarchief, om dat daar uit te zoeken in de archieven van de kerkfabriek en de parochie van Montenaken.



De pastoor (rechts van de klok) en de kapelaan (links) van Montenaken langs de grote klok, 1943.